

## ความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ ที่มีบุตรอายุ 1½ - 3 ปี กับโรคฟันผุของลูก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ปี 2559

วัชรินทร์ เทียนศิริวงศากุล\*

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์กับสถานะโรคฟันผุของลูก อำเภอประโคนชัย ปี 2559 โดยดำเนินการศึกษาในระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2558 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2559 ตามแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-square test) และสถิติ ฟิชเชอร์ เอกแซค เทสต์ (Fisher's Exact test) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ จำนวน 150 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 26-30 ปี ร้อยละ 48.7 อายุเฉลี่ย 27.73 ปี อายุต่ำสุด 20 ปี และมีอายุสูงสุด 40 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบประถมศึกษา ร้อยละ 66.6 อาชีพส่วนใหญ่คืออาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 34 รายได้ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 41.3 ประวัติการพบทันตแพทย์ จะมาพบทันตแพทย์เมื่อมีปัญหา ร้อยละ 72.7 ส่วนสถานะโรคฟันผุของลูกพบว่า ลูกฟันไม่ผุ ร้อยละ 65.3 และพบลูกมีภาวะโรคฟันผุ ร้อยละ 34.7 หญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่จะมีระดับความรู้ และระดับทักษะอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 60.7 และ 47.39 ตามลำดับ โดยมีระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับควรปรับปรุง ร้อยละ 61.3 ซึ่งทั้งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์มีความสัมพันธ์กับสถานะโรคฟันผุของลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  $P < 0.001$  โดยพบว่า หญิงมีครรภ์ที่มีความรู้ด้านการดูแลสุขภาพช่องปากระดับปานกลางจะมีลูกที่มีสถานะโรคฟันผุ ร้อยละ 85.7 หญิงมีครรภ์ที่มีระดับทักษะดีน้อย จะมีลูกที่มีสถานะโรคฟันผุ ร้อยละ 68.6 และพบว่าหญิงมีครรภ์ที่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับไม่เหมาะสม จะมีลูกที่มีสถานะโรคฟันผุ ร้อยละ 52.2

**คำสำคัญ :** ความรู้, ทักษะ, พฤติกรรม, โรคฟันผุ

\* ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ  
โรงพยาบาลประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

## Relationships between Knowledge, Attitude, Behavior of Oral Health Care in Pregnant Women and the Dental Caries Status in their children Aged 1.5 - 3 years in Prakonechai District, Buriram Province in 2016

Watcharin Thiensiriwongsakul\*

### Abstract

The purpose in this research was to study the relationship between knowledge, attitude, behavior of oral health care in pregnant women and the dental caries status in her child in Prakonechai district during 1 October 2006 till 30 September 2007. The researcher created the Questionnaire which composed of the knowledge, attitude and behavior of oral health care in pregnant women. Chi – square test and Fisher's Exact test was used to analyse the relationship between variables. The samples of this study were the 150 pregnant women, most of them aged between 26 – 30 years. The results were the mean of the ages was 27.73 years (48.7 percent) which the minimum was 20 years and the maximum was 40 years. Most of them were graduated from elementary educated program 66.6 percent, worked as employee 34 percent and 41.3 percent had the incomes lower than 5,000 baht per month. 72.7 percent of the samples would meet the dentist when they had a problem. As for oral health condition of their child were 65.3 percent had caries free and 34.7 percent had dental caries. The majority of pregnant women had the good grade in knowledge and attitude were calculated to 60.7 and 47.39 percent respectively, meanwhile 61.3 percent should be adjust their oral health care behavior. The results have shown the statistical significance between knowledge, attitude and behavior in oral health care of pregnant women and the dental caries status of their child at  $P < 0.001$ , which concluded that pregnant women who had the moderate knowledge about oral health care would have 85.7 percent of dental caries in their child while the low attitude have 68.6 percent, and 52.2 percent of the child had dental caries from improper behavior in take care of the oral cavity by their mothers.

**Keywords :** Knowledge, Attitude, Behavior, Dental caries

---

\* Dentist, Senior Professional Level  
Prakonechai Hospital, Buriram Province

## บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง วิทยาการและเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ขึ้นมามาก เมื่อเปรียบเทียบกับ 10 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้คนไทยมีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตไปจากเดิมเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตแบบนี้มีทั้งที่เกิดผลดีต่อทันตสุขภาพและเกิดผลเสียต่อทันตสุขภาพของประชาชนและในส่วนของทันตสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อโรคในช่องปาก ได้แก่ การบริโภคอาหารที่มีน้ำตาลและคาร์โบไฮเดรตเป็นส่วนประกอบ ขาดการดูแลสุขภาพช่องปากที่ถูกต้อง เป็นต้น ล้วนเป็นสาเหตุชักนำให้เกิดโรคฟันผุได้ง่าย โดยเฉพาะเด็กเล็ก

โรคฟันผุในเด็กเล็ก (Early childhood caries) หมายถึง การมีฟันผุในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปี ที่มีฟันผุตั้งแต่ 1 ซี่ขึ้นไป ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเสียแร่ธาตุของฟัน (Demineralization) ซึ่งเห็นเป็นสีขาวขุ่นจนกระทั่งผุเป็นโพรง (Cavity) เดิมจะมีความเชื่อว่าโรคฟันผุเกิดจากการใช้ขวดนมที่ไม่เหมาะสม ทำให้มีชื่อเรียกโรคฟันผุในเด็กเล็กต่างๆ กันไป เช่น Caries baby bottle tooth decay แต่ต่อมาพบว่าโรคฟันผุในเด็กเล็กมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยด้วยกันโดยโรคฟันผุจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย 4 ปัจจัยหลักร่วมกัน คือ 1. เชื้อแบคทีเรียที่ทำให้เกิดกรด (Cariogenic bacteria) 2. อาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต (Fermentable carbohydrate) 3. ฟันและสภาพแวดล้อมในปาก 4. เวลา การเกิดโรคฟันผุเริ่มจากบริเวณผิวเคลือบฟันเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเคมีโดยเชื้อแบคทีเรียย่อยอาหารคาร์โบไฮเดรต และได้กรดอินทรีย์ขึ้นมา ทำให้เกิด

การละลายของแร่ธาตุ (Demineralization) ที่ผิวฟัน โรคฟันผุในเด็กเล็กจะลุกลามจนถึงประสาทฟันได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากความหนาของเคลือบฟันและเนื้อฟันไม่มาก และเกิดผลกระทบต่างๆ เช่น ผลกระทบต่อการออกเสียง การมีกลิ่นปาก การรับประทานอาหารไม่ได้ ซึ่งจะเห็นว่ามีผลต่อการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และปัญหาโภชนาการของเด็กปฐมวัย เมื่อฟันผุลุกลามมากและไม่ได้รับการรักษา ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นของโรคติดเชื้อ เช่น โรคหัวใจได้<sup>(1)</sup>

กองทันตสาธารณสุขได้สำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศครั้งที่ 7 พ.ศ. 2555 พบเด็กอายุ 3 ปี มีอัตราโรคฟันผุ ร้อยละ 51.8 และจากการสำรวจของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์ ได้สำรวจสภาวะโรคฟันผุเด็กกลุ่มอายุ 3 ปี ในอำเภอประโคนชัยปี 2558<sup>(3)</sup> พบว่า เด็กกลุ่มดังกล่าวมีอัตราฟันผุเฉลี่ยร้อยละ 42 ซึ่งแม้อัตราฟันผุเฉลี่ยของเด็กในอำเภอประโคนชัยจะต่ำกว่าอัตราโรคฟันผุเฉลี่ยระดับประเทศ แต่ก็ยังเป็นปัญหาทันตสาธารณสุขที่สำคัญในพื้นที่ที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากทำให้ต้องสูญเสียงบประมาณ ทรัพยากรจำนวนมากในการส่งเสริม ป้องกันและรักษา ทั้งที่โรคฟันผุเป็นโรคที่สามารถป้องกันได้ การส่งเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กปฐมวัยจึงจำเป็นต้องดำเนินการส่งเสริมป้องกันทันตสุขภาพตั้งแต่กลุ่มหญิงมีครรภ์ ดังนั้นจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ที่มีบุตรอายุ 1½ - 3 ปี กับโรคฟันผุของลูก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ปี 2559 ขึ้น

## วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ

การศึกษารั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytic study) การศึกษาในพื้นที่อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงมีครรภ์ที่มีบุตรอายุ 1<sup>1</sup>/<sub>2</sub> - 3 ปี จำนวนทั้งสิ้น 150 คน โดยศึกษาในกลุ่มหญิงมีครรภ์ที่มาฝากครรภ์ ณ โรงพยาบาลประโคนชัย ตั้งแต่ วันที่ 1 ตุลาคม 2558 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2559 ตามแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย แบบวัด ความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ โดยสถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมานใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ สถิติไค-สแควร์ (Chi-square test) หากการแจกแจงข้อมูลไม่เป็นไปตามเงื่อนไขให้ใช้สถิติ ฟิชเชอร์ เอกแซค เทสต์ (Fisher s Exact test)

## คำนิยามศัพท์

**ความรู้** หมายถึง ความจำความระลึกได้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางช่องปากของหญิงมีครรภ์

**ทัศนคติ** หมายถึง ความเชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทางช่องปากของหญิงมีครรภ์

**พฤติกรรม** หมายถึง การแสดงออกการปฏิบัติต่อการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์

**หญิงมีครรภ์** หมายถึง สตรีที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลประโคนชัยที่มีลูกอายุ 1<sup>1</sup>/<sub>2</sub> - 3 ปี

**โรคฟันผุ** หมายถึง ฟันที่ผุเป็นรูหรือผุจนสีของฟันเปลี่ยนเป็นจุดสีดำที่เห็นชัดเจน ทั้งตำแหน่งฟันหน้าและฟันหลังจำนวนตั้งแต่ 1 ซี่ขึ้นไป

## ผลการศึกษา

### ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากร

ผลการวิจัยพบว่า หญิงมีครรภ์ อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนทั้งหมด 150 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมาอยู่ระหว่าง 21-25 ปี และอายุระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.3 และ 21.3 ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 27.73 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.87 อายุต่ำสุด 20 ปี และมีอายุสูงสุด 40 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบประถมศึกษา ร้อยละ 66.6 รองลงมาจบ มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ร้อยละ 29.3 และ 14.7 ตามลำดับ อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 34 รองลงมา ได้แก่ อาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 21.3 และร้อยละ 18.0 ตามลำดับ สำหรับรายได้ของหญิงมีครรภ์ส่วนมากมีรายได้ต่ำกว่า 5000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 41.3 สถานที่อยู่ของหญิงมีครรภ์ ส่วนใหญ่อยู่นอกเขตตำบลประโคนชัย ร้อยละ 78.7 การรับบริการทันตกรรมของหญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่ที่มีบุตรอายุ 1<sup>1</sup>/<sub>2</sub> - 3 ปี จะมาพบทันตแพทย์เมื่อมีปัญหา ร้อยละ 72.7 ประวัติการได้รับการให้ทันตสุขศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับทันตสุขศึกษา ร้อยละ 60.7 ผู้ดูแลบุตรส่วนใหญ่ให้ญาติผู้ใหญ่เป็นผู้ดูแล ร้อยละ 59.3 การรับบริการทันตกรรมของลูกส่วนใหญ่ไม่เคยมาพบทันตแพทย์ ร้อยละ 52.7 สภาวะฟันผุของลูกส่วนใหญ่ไม่มีโรคฟันผุ ร้อยละ 65.3 แต่พบลูกที่มีภาวะโรคฟันผุ ร้อยละ 34.7 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละ คุณลักษณะทางประชากรของหญิงมีครรภ์ (N=150)

| ลักษณะทั่วไปของประชากร                             | จำนวน | ร้อยละ |
|----------------------------------------------------|-------|--------|
| ลักษณะประชากร                                      |       |        |
| อายุ (ปี)                                          |       |        |
| น้อยกว่า 21                                        | 8     | 5.3    |
| 21-25                                              | 35    | 23.4   |
| 26-30                                              | 73    | 48.7   |
| 31-35                                              | 32    | 21.3   |
| 36-40                                              | 2     | 1.3    |
| $\bar{X}$ = 27.73 S.D. = 3.867 Min. = 20 Max. = 40 |       |        |
| การศึกษา                                           |       |        |
| ประถมศึกษา                                         | 84    | 56.0   |
| มัธยมศึกษา                                         | 44    | 29.3   |
| อุดมศึกษา                                          | 22    | 14.7   |
| อาชีพ                                              |       |        |
| แม่บ้าน                                            | 22    | 14.7   |
| เกษตรกรรวม                                         | 27    | 18.0   |
| รับจ้างทั่วไป                                      | 51    | 34.0   |
| ค้าขาย                                             | 18    | 12.0   |
| ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ                              | 32    | 21.3   |
| รายได้                                             |       |        |
| น้อยกว่า 5000                                      | 62    | 41.4   |
| 5000-10000                                         | 56    | 37.3   |
| มากกว่า 10000                                      | 32    | 21.3   |
| สถานที่ตั้งที่อยู่                                 |       |        |
| ตำบลประโคนชัย                                      | 32    | 21.3   |
| ตำบลอื่นๆ                                          | 118   | 78.7   |

**ตารางที่ 1** จำนวนและร้อยละ คุณลักษณะทางประชากรของหญิงมีครรภ์ (N=150) (ต่อ)

| ลักษณะทั่วไปของประชากร        | จำนวน | ร้อยละ |
|-------------------------------|-------|--------|
| การรับบริการทันตกรรมของมารดา  |       |        |
| ไม่เคยได้รับ                  | 26    | 17.3   |
| พบเมื่อมีปัญหา                | 109   | 72.7   |
| พบเป็นประจำ                   | 15    | 10.0   |
| ประวัติการเคยได้รับทันตสุขภาพ |       |        |
| ไม่เคยได้รับ                  | 91    | 60.7   |
| เคยได้รับ                     | 59    | 39.3   |
| ผู้เลี้ยงดูลูกหลัก            |       |        |
| มารดา                         | 61    | 40.7   |
| ญาติผู้ใหญ่                   | 89    | 59.3   |
| อัตราฟันผุของลูก              |       |        |
| ฟันไม่ผุ                      | 98    | 65.3   |
| ฟันผุ                         | 52    | 34.7   |
| การรับบริการทันตกรรมของลูก    |       |        |
| ไม่เคยได้รับ                  | 79    | 52.7   |
| พบเมื่อมีปัญหา                | 49    | 32.7   |
| พบเป็นประจำ                   | 22    | 14.6   |

## ส่วนที่ 2 ความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์

ผลการวิจัยพบว่า หญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่ระดับความรู้อยู่ในระดับมากร้อยละ 60.7 รองลงมา มีความรู้ระดับน้อยและระดับปานกลาง ร้อยละ 30.0 และ 9.3 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 7.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.57 มีค่าสุด 2 คะแนน และคะแนนสูงสุด 10 คะแนน และเมื่อแจกแจงรายข้อพบว่าข้อที่หญิงมีครรภ์ ตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับ คือ การกินอาหารจุบจิบไม่เป็นเวลา

ไม่ทำให้เกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 96.7 รองลงมาข้อที่ทำถูกต้อง คือ การแปรงฟันอย่างถูกวิธีช่วยในการป้องกันโรคฟันผุได้ และหลังตื่นนอนต้องเช็ดปากหรือดื่มน้ำตามทุกครั้ง ร้อยละ 95.3 และ 94.7 ตามลำดับ ข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ โรคฟันผุไม่สามารถป้องกันได้ ร้อยละ 29.3 รองลงมาคือ ฟลูออไรด์ช่วยในการป้องกันโรคฟันผุได้และการกินนมเวลากลางคืนจะเลิกเมื่อไหร่ก็ได้ ร้อยละ 58.0 และ 61.3 ตามลำดับ รายละเอียดตารางที่ 2 และตารางที่ 3

**ตารางที่ 2** จำนวน ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์

| ระดับความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์    | จำนวน | ร้อยละ |
|-------------------------------------------------------|-------|--------|
| น้อย (คะแนน 0-5 )                                     | 45    | 30.0   |
| ปานกลาง (คะแนน 6-7 )                                  | 14    | 9.3    |
| มาก (คะแนน 8-10)                                      | 91    | 60.7   |
| รวม                                                   | 150   | 100.0  |
| $\bar{X}$ = 7.51 S.D. = 2.57 Min. = 2.00 Max. = 10.00 |       |        |

**ตารางที่ 3** จำนวนและร้อยละของความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ (N=150)

| รายละเอียดความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์      | ความรู้ถูกต้อง |        |
|--------------------------------------------------------------|----------------|--------|
|                                                              | จำนวน          | ร้อยละ |
| 1. การกินอาหารจุบจิบไม่เป็นเวลา ไม่ทำให้เกิดโรคฟันผุ         | 145            | 96.7   |
| 2. การแปรงฟันอย่างถูกวิธีช่วยในการป้องกันโรคฟันผุได้         | 143            | 95.3   |
| 3. หลังดื่มนม ต้องเช็ดปาก หรือดื่มน้ำตามทุกครั้ง             | 142            | 94.7   |
| 4. ฟันของลูกจะแข็งแรงถ้าแม่ได้รับการอาหารครบถ้วนขณะตั้งครรภ์ | 136            | 90.7   |
| 5. การรับประทานอาหารเหนียวติดฟัน ทำให้เกิดโรคฟันผุง่ายขึ้น   | 132            | 88.0   |
| 6. การปล่อยให้ฟันผุเรื้อรัง โดยไม่รักษาเป็นผลเสียต่อร่างกาย  | 106            | 70.7   |
| 7. เชื้อแบคทีเรียเป็นสาเหตุของการเกิดโรคฟันผุ                | 100            | 66.7   |
| 8. การกินนมเวลากลางคืน จะเลิกเมื่อไหร่ก็ได้                  | 92             | 61.3   |
| 9. ฟลูออไรด์ช่วยในการป้องกันโรคฟันผุได้                      | 87             | 58.0   |
| 10. โรคฟันผุไม่สามารถป้องกันได้                              | 44             | 29.3   |

### ส่วนที่ 3 ทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์

จากการวิจัยพบว่าทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 47.3 และเมื่อแจกแจงรายข้อพบว่า ทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก

ของหญิงมีครรภ์ที่ถูกต้องมากที่สุด คือ ข้อม้วนน้ำนมผุ ควรรับทำการรักษา ร้อยละ 66.0 และทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ไม่ถูกต้องมากที่สุดคือ ข้อม้วนยังไม่มีฟัน ก็ยังไม่ต้องทำความสะอาดช่องปาก ร้อยละ 31.3 รายละเอียดดังตารางที่ 4 และตารางที่ 5

**ตารางที่ 4** จำนวน ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทศนคติการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ (N=150)

| ระดับทัศนคติการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ | จำนวน | ร้อยละ |
|----------------------------------------------------|-------|--------|
| น้อย (คะแนน 0-10)                                  | 51    | 34.0   |
| ปานกลาง (คะแนน 11-20)                              | 28    | 18.7   |
| มาก (คะแนน 21-30)                                  | 71    | 47.3   |
| รวม                                                | 150   | 100.0  |
| $\bar{X}$ = 20.89 S.D. = 5.23 Min. = 14 Max. = 27  |       |        |

**ตารางที่ 5** จำนวน และร้อยละ ทศนคติการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ (N=150)

| รายละเอียดทัศนคติการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ | ทัศนคติถูกต้อง |        |
|---------------------------------------------------------|----------------|--------|
|                                                         | จำนวน          | ร้อยละ |
| 1. ฟันน้ำนมควรรักษาเพราะอาจทำให้ฟันขึ้นได้              | 99             | 66.0   |
| 2. การแปรงฟันให้ลูก ไม่จำเป็นต้องทำทุกวัน               | 98             | 65.3   |
| 3. ฟันน้ำนมที่ผุแล้ว รอไปถอนออกเมื่อลูกปวดฟัน           | 86             | 57.3   |
| 4. ฟันผุเกิดจากแมงกินฟัน ป้องกันไม่ได้                  | 80             | 53.3   |
| 5. ฟันยังไม่ผุ ไม่ต้องรักษา                             | 70             | 46.7   |
| 6. ฟันน้ำนมไม่มีความสำคัญ ไม่นานก็หลุด                  | 62             | 41.3   |
| 7. ฟันของลูกไม่ผุ ก็ต้องไปพบหมอฟัน                      | 56             | 37.3   |
| 8. ฟันจะมีสุขภาพดีหรือไม่ดี เป็นมาแต่กำเนิด             | 51             | 34.0   |
| 9. เด็กแปรงฟันเองได้แต่ต้องแปรงซ้ำด้วยผู้ปกครอง         | 49             | 32.3   |
| 10. ถ้ายังไม่ผุฟัน ก็ยังไม่ต้องทำความสะอาดช่องปาก       | 47             | 31.3   |

#### ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์

ผลจากการวิจัยพบว่าระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ร้อยละ 61.3 และระดับค่อนข้างเหมาะสม ร้อยละ 28.0 และเมื่อแจกแจงรายข้อพบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ที่ถูกต้องที่หญิงมีครรภ์ปฏิบัติตามมากที่สุด 3 อันดับ คือ หญิงมีครรภ์ให้เด็ก

ดื่มน้ำตามหลังดื่มนม แต่ไม่ได้แปรงฟันให้ ร้อยละ 72 รองลงมา คือ ในช่วงที่ฟันยังไม่งอก หญิงมีครรภ์ดูแลรักษาความสะอาดช่องปากลูก และหญิงมีครรภ์ให้เด็กรับประทานผลไม้ และนมจืด แทนขนมหวาน ร้อยละ 69.3 และ 67.3 ตามลำดับ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ที่ปฏิบัติถูกต้องน้อยที่สุดคือ เมื่อฟันน้ำนมขึ้นและเด็กไม่ปวดฟัน ท่านพาดังกล่าวไปพบทันตแพทย์ ร้อยละ 28.7 ดังรายละเอียดตารางที่ 6 และตารางที่ 7

**ตารางที่ 6** จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ (N=150)

| ระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ | จำนวน | ร้อยละ |
|-----------------------------------------------------|-------|--------|
| ควรปรับปรุง (คะแนน 0-5 )                            | 92    | 61.3   |
| ค่อนข้างเหมาะสม (คะแนน 6-7 )                        | 42    | 28.0   |
| เหมาะสม (คะแนน 8-10)                                | 16    | 10.7   |
| รวม                                                 | 150   | 100.0  |
| $\bar{X} = 4.49$ S.D. = 2.16 Min. = 2 Max. = 9      |       |        |

**ตารางที่ 7** จำนวน และร้อยละพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์(N=150)

| พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์                   | พฤติกรรมถูกต้อง |        |
|------------------------------------------------------------------|-----------------|--------|
|                                                                  | จำนวน           | ร้อยละ |
| 1. หญิงมีครรภ์ให้เด็กดื่มน้ำตามหลังดื่มนม แต่ไม่ได้แปรงฟันให้    | 108             | 72.0   |
| 2. ในช่วงที่ฟันยังไม่งอก หญิงมีครรภ์ดูแลรักษาความสะอาดช่องปากลูก | 104             | 69.3   |
| 3. หญิงมีครรภ์ให้เด็กรับประทานผลไม้ และนมจืด แทนขนมหวาน          | 101             | 67.3   |
| 4. หญิงมีครรภ์ไม่ให้เด็กหลับพร้อมขวดนมในปาก                      | 80              | 53.3   |
| 5. หญิงมีครรภ์ไม่ให้เด็กดื่มนมเปรี้ยวหรือขนมหวานเป็นประจำ        | 75              | 50.0   |
| 6. หญิงมีครรภ์ให้เด็กแปรงฟันท่านแปรงตามทุกครั้ง                  | 68              | 45.3   |
| 7. หญิงมีครรภ์ไม่ซื้อขนมหวานและขนมกรุบกรอบให้เด็กรับประทานประจำ  | 58              | 38.7   |
| 8. หญิงมีครรภ์ให้เด็กดื่มนมจากแก้ว ตั้งแต่อายุ 1 ขวบ             | 58              | 38.7   |
| 9. หญิงมีครรภ์พาเด็กมาพบทันตแพทย์ ปีละ 1-2 ครั้ง                 | 44              | 29.3   |
| 10. เมื่อฟันน้ำนมขึ้นและเด็กไม่ปวดฟัน ท่านพาเด็กไปพบทันตแพทย์    | 43              | 28.7   |

### ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรกับโรคฟันผุ

จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทางประชากรด้านอายุ การศึกษา รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุของลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นปัจจัยด้านอาชีพ ผู้เลี้ยงดูหลัก และประวัติการพบทันตแพทย์ของลูก ซึ่งมีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุ

ของลูกโดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  $p = 0.024$ ,  $p < 0.001$  และ  $< 0.001$  ตามลำดับ โดยพบว่า อาชีพแม่บ้านมีลูกที่มีสถานะฟันผุและฟันไม่ผุเท่ากัน คือร้อยละ 50 อาชีพ แม่ที่เป็นเกษตรกร รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีลูกที่ภาวะฟันไม่ผุสูงกว่า ลูกที่มีภาวะฟันผุ รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์คุณลักษณะทางประชากรกับสภาวะโรคฟันผุของลูก (N=150)

| ปัจจัย                 | ฟันไม่ผุ |                     | ฟันผุ |        | $\chi^2$ | df | p-value |
|------------------------|----------|---------------------|-------|--------|----------|----|---------|
|                        | จำนวน    | ร้อยละ              | จำนวน | ร้อยละ |          |    |         |
| คุณลักษณะทางประชากร    |          |                     |       |        |          |    |         |
| อายุ (ปี)              |          |                     |       |        | 7.248    | 3  | 0.064   |
| น้อยกว่า 21            | 5        | 62.5                | 3     | 37.5   |          |    |         |
| 21-25                  | 24       | 68.6                | 11    | 31.4   |          |    |         |
| 26-30                  | 41       | 56.2                | 32    | 43.8   |          |    |         |
| มากกว่า 30             | 28       | 82.4                | 6     | 17.6   |          |    |         |
| การศึกษา               |          |                     |       |        | 0.537    | 2  | 0.765   |
| ประถมศึกษา             | 55       | 65.5                | 29    | 34.5   |          |    |         |
| มัธยมศึกษา             | 30       | 68.2                | 14    | 31.8   |          |    |         |
| อุดมศึกษา              | 13       | 59.1                | 9     | 40.9   |          |    |         |
| คุณลักษณะทางประชากร    |          |                     |       |        |          |    |         |
| อาชีพ                  |          |                     |       |        | 11.246   | 4  | 0.024** |
| แม่บ้าน                | 11       | 50.0                | 11    | 50.0   |          |    |         |
| เกษตรกรรวม             | 16       | 59.3                | 11    | 40.7   |          |    |         |
| รับจ้างทั่วไป          | 36       | 70.6                | 15    | 29.4   |          |    |         |
| ค้าขาย                 | 17       | 94.4                | 1     | 5.6    |          |    |         |
| ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ | 18       | 56.3                | 14    | 43.8   |          |    |         |
| รายได้                 |          |                     |       |        | 5.463    | 2  | 0.065   |
| น้อยกว่า 5000          | 45       | 72.6                | 17    | 27.4   |          |    |         |
| 5000-10000             | 30       | 53.6                | 26    | 46.4   |          |    |         |
| มากกว่า 10000          | 23       | 71.9                | 9     | 28.1   |          |    |         |
| ที่อยู่                |          | Fisher's Exact Test |       |        | 0.007    | 1  | 0.936   |
| ตำบลประโคนชัย          | 22       | 81.3                | 6     | 18.8   |          |    |         |
| ตำบลอื่นๆ              | 72       | 61.0                | 46    | 39.0   |          |    |         |

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์คุณลักษณะทางประชากรกับสภาวะโรคฟันผุของลูก (N=150) (ต่อ)

| ปัจจัย                      | ฟันไม่ผุ |        | ฟันผุ               |        | $\chi^2$ | df | p-value  |
|-----------------------------|----------|--------|---------------------|--------|----------|----|----------|
|                             | จำนวน    | ร้อยละ | จำนวน               | ร้อยละ |          |    |          |
| ประวัติการพบทันตแพทย์       |          |        |                     |        | 0.483    | 2  | 0.785    |
| ไม่เคยพบ                    | 16       | 61.5   | 10                  | 38.6   |          |    |          |
| พบเมื่อมีปัญหา              | 73       | 67.0   | 36                  | 33.0   |          |    |          |
| พบเป็นประจำ                 | 9        | 60.0   | 6                   | 40.0   |          |    |          |
| ผู้เลี้ยงดูหลัก             |          |        | Fisher's Exact Test |        | 48.083   | 1  | <0.001** |
| มารดา                       | 20       | 32.8   | 41                  | 67.2   |          |    |          |
| ญาติผู้ใหญ่                 | 78       | 87.6   | 11                  | 12.4   |          |    |          |
| ประวัติการพบทันตแพทย์ของลูก |          |        |                     |        | 37.028   | 2  | <0.001** |
| ไม่เคยพบ                    | 34       | 43.0   | 45                  | 57.0   |          |    |          |
| พบเมื่อมีปัญหา              | 43       | 87.8   | 6                   | 12.2   |          |    |          |
| พบเป็นประจำ                 | 21       | 95.5   | 1                   | 4.5    |          |    |          |

#### ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์กับสภาวะโรคฟันผุของลูก

จากการวิจัยพบว่า เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์กับสภาวะโรคฟันผุของลูกพบว่าทั้งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ จะมีความสัมพันธ์กับสภาวะโรคฟันผุของลูกและมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  $P < 0.001$  เท่ากันทั้ง 3 อย่าง โดยพบว่าแม่ที่มีความรู้ด้านการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับปานกลาง จะมีลูกที่มีสภาวะโรคฟันผุสูงกว่าลูกที่มีสภาวะฟันไม่ผุถึงร้อยละ 85.7 ส่วนหญิงมีครรภ์ที่มีความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ

ช่องปากในระดับมากและระดับน้อย จะมีลูกที่มีสภาวะฟันไม่ผุสูงกว่าสภาวะโรคฟันผุร้อยละ 79.1 และ 53.3 ตามลำดับ นอกจากนี้แม่ที่มีระดับทักษะที่ไม่เหมาะสม จะมีลูกที่มีสภาวะโรคฟันผุสูงกว่าลูกที่มีสภาวะฟันไม่ผุถึงร้อยละ 68.6 และแม่ที่มีระดับทักษะดีในระดับมากและระดับปานกลาง จะมีลูกที่มีสภาวะฟันไม่ผุร้อยละ 90.1 และ 64.3 ตามลำดับ และที่สำคัญพบว่าแม่ที่มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากในระดับไม่เหมาะสม จะมีลูกที่มีสภาวะโรคฟันผุถึงร้อยละ 52.2 และพบว่าแม่ที่มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากในระดับค่อนข้างเหมาะสมและระดับเหมาะสม จะมีลูกที่มีสภาวะฟันไม่ผุ ร้อยละ 97.6 และร้อยละ 81.3 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 9

**ตารางที่ 9** ความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ กับสภาวะโรคฟันผุของลูก (N=150)

| ปัจจัย          | ฟันไม่ผุ |        | ฟันผุ |        | $\chi^2$ | df | p-value  |
|-----------------|----------|--------|-------|--------|----------|----|----------|
|                 | จำนวน    | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ |          |    |          |
| ระดับความรู้    |          |        |       |        | 26.607   | 2  | <0.001** |
| น้อย            | 24       | 53.3   | 21    | 46.7   |          |    |          |
| ปานกลาง         | 2        | 14.3   | 12    | 85.7   |          |    |          |
| มาก             | 72       | 79.1   | 19    | 20.9   |          |    |          |
| ระดับทัศนคติ    |          |        |       |        | 45.276   | 2  | <0.001** |
| น้อย            | 16       | 31.4   | 35    | 68.6   |          |    |          |
| ปานกลาง         | 18       | 64.3   | 10    | 35.7   |          |    |          |
| มาก             | 64       | 90.1   | 7     | 9.9    |          |    |          |
| ระดับพฤติกรรม   |          |        |       |        | 33.570   | 2  | <0.001** |
| ไม่เหมาะสม      | 44       | 47.8   | 48    | 52.2   |          |    |          |
| ค่อนข้างเหมาะสม | 41       | 97.6   | 1     | 2.4    |          |    |          |
| เหมาะสม         | 13       | 81.3   | 3     | 18.7   |          |    |          |

**หมายเหตุ \*\*** มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < 0.05$ )

จากการวิจัยพบว่า เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้รายข้อ กับสภาวะโรคฟันผุของลูกพบว่า ความรู้ของหญิงมีครรภ์ ข้อเชื่อแบคทีเรียเป็นสาเหตุของการเกิดโรคฟันผุ, ฟลูออไรด์ช่วยในการป้องกันโรคฟันผุได้, โรคฟันผุไม่สามารถป้องกันได้ และการกินนมเวลากลางคืน จะเลิกเมื่อไหร่ก็ได้ มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุของลูก

และมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  $p=0.002$ ,  $p < 0.001$ ,  $p=0.002$ ,  $p < 0.001$  ตามลำดับ โดยหญิงมีครรภ์ที่มีความรู้ไม่ถูกต้องจะมีลูกฟันผุ ร้อยละ 52.0, ร้อยละ 57.1, ร้อยละ 42.5 และ ร้อยละ 56.9 ตามลำดับรายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ความรู้กับสภาวะโรคฟันผุของลูก (N=150)

| ปัจจัย                                                       | ฟันไม่ผุ            |        | ฟันผุ |        | $\chi^2$ | df | p-value |
|--------------------------------------------------------------|---------------------|--------|-------|--------|----------|----|---------|
|                                                              | จำนวน               | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ |          |    |         |
| 1. เชื้อแบคทีเรียเป็นสาเหตุของการเกิดโรคฟันผุ                | Fisher's Exact Test |        |       |        | 9.949    | 1  | 0.002** |
| ถูกต้อง                                                      | 74                  | 74.0   | 26    | 26.0   |          |    |         |
| ไม่ถูกต้อง                                                   | 24                  | 48.0   | 26    | 52.0   |          |    |         |
| 2. การกินอาหารจุบจิบไม่เป็นเวลาไม่ทำให้เกิดโรคฟันผุ          | Fisher's Exact Test |        |       |        | 0.491    | 1  | 0.659   |
| ถูกต้อง                                                      | 94                  | 64.8   | 51    | 35.2   |          |    |         |
| ไม่ถูกต้อง                                                   | 4                   | 80.0   | 1     | 20.0   |          |    |         |
| 3. การแปรงฟันอย่างถูกวิธีช่วยในการป้องกันโรคฟันผุ            | Fisher's Exact Test |        |       |        | 1.638    | 1  | 0.236   |
| ถูกต้อง                                                      | 95                  | 66.4   | 48    | 33.6   |          |    |         |
| ไม่ถูกต้อง                                                   | 3                   | 42.9   | 4     | 57.1   |          |    |         |
| 4. ฟันของลูกจะแข็งแรงถ้าแม่ได้รับการอาหารครบถ้วนขณะตั้งครรภ์ | Fisher's Exact Test |        |       |        | 0.253    | 1  | 0.712   |
| ถูกต้อง                                                      | 88                  | 64.7   | 48    | 35.3   |          |    |         |
| ไม่ถูกต้อง                                                   | 10                  | 71.4   | 4     | 28.6   |          |    |         |
| 5. ถ้ายังไม่มีฟัน ก็ยังไม่ต้องทำความสะอาดช่องปาก             | Fisher's Exact Test |        |       |        | 0.349    | 1  | 0.715   |
| ถูกต้อง                                                      | 92                  | 64.8   | 50    | 35.2   |          |    |         |
| ไม่ถูกต้อง                                                   | 6                   | 75.0   | 2     | 25.0   |          |    |         |
| 6. การรับประทานอาหารเหนียวติดฟัน ทำให้เกิดโรคฟันผุง่ายขึ้น   | Fisher's Exact Test |        |       |        | 0.016    | 1  | 1.000   |
| ถูกต้อง                                                      | 86                  | 65.2   | 46    | 34.8   |          |    |         |
| ไม่ถูกต้อง                                                   | 12                  | 66.7   | 6     | 33.3   |          |    |         |

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ความรู้กับสภาวะโรคฟันผุของลูก (N=150) (ต่อ)

| ปัจจัย                                                      | ฟันไม่ผุ |        | ฟันผุ |        | $\chi^2$ | df | p-value  |
|-------------------------------------------------------------|----------|--------|-------|--------|----------|----|----------|
|                                                             | จำนวน    | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ |          |    |          |
| 7. การปล่อยให้ฟันผุเรื้อรัง โดยไม่รักษาเป็นผลเสียต่อร่างกาย |          |        |       |        | 4.689    | 1  | 0.038    |
| ถูกต้อง                                                     | 75       | 70.8   | 31    | 29.2   |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                                  | 23       | 52.3   | 21    | 47.7   |          |    |          |
| 8. ฟลูออไรด์ช่วยในการป้องกันโรคฟันผุได้                     |          |        |       |        | 24.228   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                                     | 71       | 81.6   | 16    | 18.4   |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                                  | 27       | 42.9   | 36    | 57.1   |          |    |          |
| 9. โรคฟันผุไม่สามารถป้องกันได้                              |          |        |       |        | 9.673    | 1  | 0.002**  |
| ถูกต้อง                                                     | 37       | 84.1   | 7     | 15.9   |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                                  | 61       | 57.5   | 45    | 42.5   |          |    |          |
| 10.การกินนมเวลากลางคืนจะเลิกเมื่อไหร่ก็ได้                  |          |        |       |        | 20.635   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                                     | 73       | 79.3   | 19    | 20.7   |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                                  | 25       | 43.1   | 33    | 56.9   |          |    |          |

จากการวิจัยพบว่า เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติรายข้อ กับสภาวะโรคฟันผุของลูกพบว่า ทัศนคติของหญิงมีครรภ์ ทุกข้อ มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุของลูก และมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  $p < 0.001$  โดยทัศนคติรายข้อที่ไม่ถูกต้องที่มีลูกฟันผุมากที่สุด

ได้แก่ ฟันของลูกไม่ผุ ก็ต้องไปพบหมอฟัน ร้อยละ 67.9 รองลงมา ได้แก่ การแปรงฟันให้ลูกไม่จำเป็น ต้องทำทุกวัน และโรคฟันผุเกิดจากแมงกินฟัน ป้องกันไม่ได้ ร้อยละ 67.3 และร้อยละ 60 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความสัมพันธ์ทัศนคติกับสภาวะโรคฟันผุของลูก (N=150)

| ปัจจัย                                              | ฟันไม่ผุ            |        | ฟันผุ |        | $\chi^2$ | df | p-value  |
|-----------------------------------------------------|---------------------|--------|-------|--------|----------|----|----------|
|                                                     | จำนวน               | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ |          |    |          |
| 1.ฟันจะมีสุขภาพดีหรือไม่ดี เป็น<br>มาแต่กำเนิด      | Fisher's Exact Test |        |       |        | 21.348   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                             | 48                  | 94.1   | 3     | 5.9    |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                          | 50                  | 50.5   | 49    | 49.5   |          |    |          |
| 2.ฟันน้ำนมไม่มีความสำคัญ ไม่<br>นานก็หลุด           | Fisher's Exact Test |        |       |        | 33.021   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                             | 57                  | 91.9   | 5     | 8.1    |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                          | 41                  | 46.6   | 47    | 53.4   |          |    |          |
| 3.เด็กแปรงฟันเองได้แต่ต้องแปรง<br>ซ้ำโดยผู้ปกครอง   | Fisher's Exact Test |        |       |        | 26.179   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                             | 46                  | 93.9   | 3     | 6.1    |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                          | 52                  | 51.5   | 49    | 48.5   |          |    |          |
| 4.โรคฟันผุเกิดจากแมงกินฟัน<br>ป้องกันไม่ได้         | Fisher's Exact Test |        |       |        | 37.191   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                             | 70                  | 87.5   | 10    | 12.5   |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                          | 28                  | 40.0   | 42    | 60.0   |          |    |          |
| 5.ถ้ายังไม่มีฟัน ก็ยังไม่ต้อง<br>ทำความสะอาดช่องปาก | Fisher's Exact Test |        |       |        | 27.950   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                             | 45                  | 95.7   | 2     | 4.3    |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                          | 53                  | 51.5   | 50    | 48.5   |          |    |          |
| 6.ฟันยังไม่ผุ ไม่ต้องรักษา                          | Fisher's Exact Test |        |       |        | 35.259   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                             | 63                  | 90.0   | 7     | 10.0   |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                          | 35                  | 43.8   | 45    | 56.2   |          |    |          |

ตารางที่ 11 ความสัมพันธ์ทัศนคติกับสภาวะโรคฟันผุของลูก (N=150) (ต่อ)

| ปัจจัย                                                      | ฟันไม่ผุ            |        | ฟันผุ |        | $\chi^2$ | df | p-value  |
|-------------------------------------------------------------|---------------------|--------|-------|--------|----------|----|----------|
|                                                             | จำนวน               | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ |          |    |          |
| 7. ฟันน้ำนมผุ ควรรับทำการรักษา เพราะอาจทำให้ฟันซี่อื่นผุได้ | Fisher's Exact Test |        |       |        | 28.268   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                                     | 50                  | 50.5   | 49    | 49.5   |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                                  | 48                  | 94.1   | 3     | 5.9    |          |    |          |
| 8. ฟันของลูกไม่ผุ ก็ต้องไปพบหมอฟัน                          | Fisher's Exact Test |        |       |        | 43.464   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                                     | 80                  | 85.1   | 14    | 14.9   |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                                  | 18                  | 32.1   | 38    | 67.9   |          |    |          |
| 9. การแปรงฟันให้ลูก ไม่จำเป็นต้องทำทุกวัน                   | Fisher's Exact Test |        |       |        | 37.441   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                                     | 81                  | 82.7   | 17    | 17.3   |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                                  | 17                  | 32.7   | 35    | 67.3   |          |    |          |
| 10. ฟันน้ำนมที่ผุแล้ว รอไปถอนออกเมื่อลูกปวดฟัน              | Fisher's Exact Test |        |       |        | 47.237   | 1  | <0.001** |
| ถูกต้อง                                                     | 76                  | 88.4   | 10    | 11.6   |          |    |          |
| ไม่ถูกต้อง                                                  | 22                  | 34.4   | 42    | 65.2   |          |    |          |

#### ความสัมพันธ์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากลูกของหญิงมีครรภ์กับสภาวะโรคฟันผุของลูก

จากการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากลูกของหญิงมีครรภ์มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุของลูกทุกกรณีและมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  $p < 0.001$  โดยพบว่า การที่ลูกหลับพร้อมขวดนมในปาก หากปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุถึงร้อยละ 73.7 และไม่ปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุเลย การให้ลูกดื่มน้ำตามหลังดื่มนมหากปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุ และไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 100 การให้ลูกรับประทาน

ผลไม้ และนมจืด แทนขนมหวานหากปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุ และไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 100 การซื้อขนมหวานและขนมกรุบกรอบให้ลูกรับประทานประจำหากปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุถึงร้อยละ 100 และไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 4.2 การให้ลูกดื่มนมจากแก้ว ตั้งแต่อายุ 1 ขวบ หากไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 100 แต่หากปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุเพียง ร้อยละ 14.2 ในขณะที่ฟันน้ำนมขึ้นและลูกไม่ปวดฟัน และหญิงมีครรภ์พาลูกไปพบทันตแพทย์ พบว่าหากปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุเลยแต่หากไม่ปฏิบัติลูกจะเป็น

โรคฟันผุร้อยละ 48.0 การที่หญิงมีครรภ์ให้ลูก  
แปรงฟันและหญิงมีครรภ์แปรงตามทุกครั้ง หาก  
ปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุเลยแต่หากไม่ปฏิบัติ  
ลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 62.2 พาลูกไปพบ  
ทันตแพทย์ ปีละ 1-2 ครั้ง หากปฏิบัติลูกจะไม่เป็น  
โรคฟันผุเลยแต่หากไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุ  
ร้อยละ 48.4 และการให้ลูกดื่มนมเปรี้ยวหรือนมหวาน  
เป็นประจำหากปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุถึง  
ร้อยละ 78.7 และไม่ปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุเลย  
รายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์พฤติกรรมของหญิงมีครรภ์กับโรคฟันผุของลูกรายข้อ

| ปัจจัย                                            | ฟันไม่ผุ            |        | ฟันผุ |        | $\chi^2$ | df | p-value  |
|---------------------------------------------------|---------------------|--------|-------|--------|----------|----|----------|
|                                                   | จำนวน               | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ |          |    |          |
| 1. การให้ลูกหลับพร้อมขวด นม<br>ในปาก              | Fisher's Exact Test |        |       |        | 85.096   | 1  | <0.001** |
| ปฏิบัติ                                           | 21                  | 26.3   | 59    | 73.7   |          |    |          |
| ไม่ปฏิบัติ                                        | 70                  | 100    | 0     | 0      |          |    |          |
| 2. การให้ลูกดื่มน้ำตามหลังดื่มนม                  | Fisher's Exact Test |        |       |        | 145.855  | 1  | <0.001** |
| ปฏิบัติ                                           | 91                  | 98.9   | 1     | 1.1    |          |    |          |
| ไม่ปฏิบัติ                                        | 0                   | 0      | 59    | 100    |          |    |          |
| 3. การให้ลูกรับประทานผลไม้<br>และนมจืด แทนขนมหวาน | Fisher's Exact Test |        |       |        | 127.177  | 1  | <0.001** |
| ปฏิบัติ                                           | 85                  | 100    | 0     | 0      |          |    |          |
| ไม่ปฏิบัติ                                        | 6                   | 9.2    | 59    | 90.8   |          |    |          |
| 4. ซื้อมหวนและขนมกรุบ<br>กรอบให้ลูกรับประทานประจำ | Fisher's Exact Test |        |       |        | 133.943  | 1  | <0.001** |
| ปฏิบัติ                                           | 0                   | 0      | 55    | 100    |          |    |          |
| ไม่ปฏิบัติ                                        | 91                  | 95.8   | 4     | 4.2    |          |    |          |
| 5. การให้ลูกดื่มนมจากแก้ว ตั้งแต่<br>อายุ 1 ขวบ   | Fisher's Exact Test |        |       |        | 96.036   | 1  | <0.001** |
| ปฏิบัติ                                           | 91                  | 85.8   | 15    | 14.2   |          |    |          |
| ไม่ปฏิบัติ                                        | 0                   | 0      | 44    | 100    |          |    |          |

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์พฤติกรรมของหญิงมีครรภ์กับโรคฟันผุของลูกรายข้อ

| ปัจจัย                                                       | ฟันไม่ผุ            |        | ฟันผุ |        | $\chi^2$ | df | p-value  |
|--------------------------------------------------------------|---------------------|--------|-------|--------|----------|----|----------|
|                                                              | จำนวน               | ร้อยละ | จำนวน | ร้อยละ |          |    |          |
| 6. ในช่วงที่ฟันยังไม่งอก ท่านยังไม่ได้ทำอะไรให้ช่องปากของลูก | Fisher's Exact Test |        |       |        | 43.016   | 1  | <0.001** |
| ปฏิบัติ                                                      | 46                  | 100    | 0     | 0      |          |    |          |
| ไม่ปฏิบัติ                                                   | 45                  | 43.3   | 59    | 56.7   |          |    |          |
| 7. ฟันน้ำนมขึ้นและลูกไม่ปวดฟัน ท่านพาลูกไปพบทันตแพทย์        | Fisher's Exact Test |        |       |        | 21.348   | 1  | <0.001** |
| ปฏิบัติ                                                      | 27                  | 100    | 0     | 0      |          |    |          |
| ไม่ปฏิบัติ                                                   | 64                  | 52.0   | 59    | 48.0   |          |    |          |
| 8. ท่านให้ลูกแปรงฟันและท่านแปรงตามทุกครั้ง                   | Fisher's Exact Test |        |       |        | 51.603   | 1  | <0.001** |
| ปฏิบัติ                                                      | 52                  | 100    | 0     | 0      |          |    |          |
| ไม่ปฏิบัติ                                                   | 39                  | 39.8   | 59    | 62.2   |          |    |          |
| 9. พาลูกไปพบทันตแพทย์ ปีละ 1-2 ครั้ง                         | Fisher's Exact Test |        |       |        | 22.320   | 1  | <0.001** |
| ปฏิบัติ                                                      | 28                  | 100    | 0     | 0      |          |    |          |
| ไม่ปฏิบัติ                                                   | 63                  | 51.6   | 59    | 48.4   |          |    |          |
| 10. การให้ลูกดื่มนมเปรี้ยวหรือนมหวานเป็นประจำ                | Fisher's Exact Test |        |       |        | 97.253   | 1  | <0.001** |
| ปฏิบัติ                                                      | 16                  | 21.3   | 59    | 78.7   |          |    |          |
| ไม่ปฏิบัติ                                                   | 75                  | 100    | 0     | 0      |          |    |          |

## บทวิจารณ์

ผลการวิจัยพบว่าหญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่ระดับความรู้อยู่ในระดับมากร้อยละ 60.7 รองลงมา มีความรู้ระดับน้อยและมีความรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 30.0 และ 9.3 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ย

7.51 สอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑารัตน์ กองโส และพรทิพย์ คำพอ (2556)<sup>(4)</sup> ที่ว่าหญิงมีครรภ์มีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 47.50 แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สุพรรณิ<sup>(5)</sup> ที่ว่าหญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.38 และระดับมาก ร้อยละ 38.59

ตามลำดับ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของหญิงมีครรภ์กับสถานะโรคฟันผุของลูกพบว่า ความรู้ของหญิงมีครรภ์มีความสัมพันธ์กับสถานะโรคฟันผุของลูก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  $P < 0.001$  โดยพบว่าหญิงมีครรภ์ที่มีความรู้ด้านการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับปานกลางและน้อย จะมีลูกที่มีสถานะโรคฟันผุถึงร้อยละ 85.7 และ 46.7 ตามลำดับ ขณะที่หญิงมีครรภ์ที่มีความรู้ด้านการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับมาก จะมีลูกที่มีสถานะโรคฟันผุเพียงร้อยละ 20.9 ทั้งนี้หญิงมีครรภ์มีความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากในระดับมากได้ใช้ความรู้ที่มีในการป้องกันการเกิดสถานะโรคฟันผุ และได้ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพทางช่องปากนั้นจะช่วยลดปัญหาการเกิดสถานะโรคฟันผุของลูกได้

จากการวิจัยพบว่าทัศนคติการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 47.3 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกันทิมา เหมพรหมราช (2549)<sup>(6)</sup> ที่ว่าระดับทัศนคติของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนเทศบาลตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 65.5 แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของสุดใจ แจ่มเจือ (2545)<sup>(7)</sup> และสายสุนีย์ นาคะวัจนะ (2544)<sup>(8)</sup> ที่ว่าระดับทัศนคติการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.9 และ 64.1 ตามลำดับ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทัศนคติการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์กับสถานะโรคฟันผุของลูกพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  $P < 0.001$  โดยพบว่าหญิงมีครรภ์ที่มีระดับทัศนคติที่ไม่เหมาะสม จะมีลูกที่มีสถานะโรคฟันผุสูงถึงร้อยละ 68.6 ทั้งนี้

แสดงให้เห็นว่าหากมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติของหญิงมีครรภ์ให้เหมาะสมและกระตุ้นให้หญิงมีครรภ์มีความตระหนักในการดูแลสุขภาพช่องปากของลูก ก็จะช่วยลดการเกิดโรคฟันผุของลูกในอนาคตได้

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กของหญิงมีครรภ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงร้อยละ 61.3 และระดับค่อนข้างเหมาะสมร้อยละ 28.0 ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สายสุนีย์ นาคะวัจนะ (2544)<sup>(8)</sup> ที่ว่าพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 61.5 ส่วนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์มีความสัมพันธ์กับสถานะโรคฟันผุของลูก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  $P < 0.001$  และพบว่าหญิงมีครรภ์ที่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับไม่เหมาะสม จะมีลูกที่มีสถานะโรคฟันผุถึงร้อยละ 52.2 นอกจากนั้นยังพบว่าแม่ที่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับเหมาะสมและระดับค่อนข้างเหมาะสมจะมีลูกที่มีสถานะโรคฟันผุ ร้อยละ 18.7 และ 2.4 ตามลำดับ โดยพบว่าพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ที่ไม่เหมาะสมที่หญิงมีครรภ์ปฏิบัติ/กระทำมากที่สุดคือการให้รับประทานอาหารแล้วไม่ได้แปรงฟัน และการให้ขนมหวานขนมกรุบกรอบอยู่เป็นประจำซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดสถานะโรคฟันผุทั้งนี้การดูแลสุขภาพสะอาดช่องปากอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับการจัดการอาหาร และโภชนาการที่เหมาะสมซึ่งจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการลดการเกิดสถานะโรคฟันผุในเด็กเล็ก<sup>(9)</sup> แต่หากยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดูแลสุขภาพหรือบุตรหลานให้ถูกต้องและเหมาะสม ปัญหาสถานะโรคฟันผุก็ยังคงเป็นปัญหาสำคัญประเทศไทยอีกต่อไป

## บทสรุป

สรุปได้ว่าเนื่องจาก ความรู้ ทักษะ และ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ สัมพันธ์กับสภาวะโรคฟันผุของลูก หากมีการพัฒนา ให้หญิงมีครรภ์มีความรู้ระดับมากเปลี่ยนทัศนคติ ในระดับมาก และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับเหมาะสม ก็จะสามารถ ลดอัตราการเกิดโรคฟันผุและลดปัญหาการเกิดโรค ในช่องปากของประชาชนได้ ซึ่งสุดท้ายก็ส่งผลดี ต่อสังคมและประเทศชาติในลำดับต่อไป

## ข้อเสนอแนะ

มาตรการให้ความรู้แก่หญิงมีครรภ์หรือ ผู้ปกครองยังเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ที่ถูกต้องซึ่งการให้ความรู้แก่หญิง

มีครรภ์ในช่วงที่เหมาะสมแต่ที่ผ่านมาหญิงมีครรภ์ บางส่วนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปากของลูก ถ้าได้แสดงให้เห็นถึงปัญหา เช่น มีการสาธิตการแปรงฟัน การดูการเกิดรอยโรคฟันผุ จากประสบการณ์ของตนเองทำให้หญิงมีครรภ์มีความตระหนักมากขึ้นและจะนำไปสู่ การมีทัศนคติที่ถูกต้อง

ในสภาวะปัจจุบันเด็กมีแนวโน้มต้อง ตีมนมผสมมากขึ้น ควรแนะนำให้หญิงมีครรภ์ เลิกตีมนมมือนมขวด ควรเลือกนมรสจืดให้เด็ก ส่งเสริม ให้มารดาพาเด็กมาตรวจฟันอย่างสม่ำเสมอ โดย อย่างถ้าเข้าที่สุตตั้งแต่ฟันขึ้นแรกงอกออกมาใน ช่องปาก ทุกครั้งที่หญิงมีครรภ์หรือผู้เลี้ยงดูพาเด็ก มาตรวจฟันควรกระตุ้นให้ผู้ดูแลเห็นถึงปัญหาหรือ ผลดีของการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอย่าง ถูกต้อง

## เอกสารอ้างอิง

1. Casamassimo PS. Relationships between oral and systemic health. *Pediatr Clin North Am.* 2000;47:1149-57.
2. สาธารณสุข, กระทรวง. กรมอนามัย. รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ 7 (2555). <http://dental.anamai.moph.go.th.16/06/2559>.
3. รายงานการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพตามกลุ่มอายุ 3 ปี 12 ปี 60-74 ปี จังหวัดบุรีรัมย์ ปี 2558. (เอกสารอัดสำเนา).
4. จุฑารัตน์ กองใส, พรทิพย์ คำพอ. “การพัฒนาศักยภาพในการดูแลทันตสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ “โรงพยาบาลจักรราช อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัย มข(บศ) 13 (1) : ม.ค.-มี.ค.2556 หน้า 89-98.
5. Supanee P. Oral health care behavior of pregnant women at Banlaum primary care unit, Nachonratchsima province (M.Ph thesis) Khon Kaen:Khon Kaen University: 2008.
6. กันทิมา เหมพรหมราช .พฤติกรรม การดูแลทันตสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองในศูนย์เด็กเล็กเทศบาลตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. เวชสารโรงพยาบาล มหาราชนครราชสีมา 2549 ; 2 : 103-110.
7. สุดใจ แจ่มเจือ, พรณิ บัญชรหัตถกิจ, วีระศักดิ์ ชายผา. พฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองที่มารับบริการทันตกรรมในโรงพยาบาลด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาสารทันตสาธารณสุข ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2545 หน้า 56-63.
8. สายสุนีย์ นาคะวัจนะ, ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากหญิงมีครรภ์ โรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. 2544.
9. เสมอจิต พิธพรชัย, อังคณา เขียวมนตรี, วิรัตน์ เอื้องพลสวัสดิ์, จริญญา หุ่นศรีสกุล, สุพัชรินทร์ พิวัฒน์, วาสี ชูคติ. ประสิทธิภาพของโปรแกรมการให้ทันตสาธารณสุขแบบสนทนากลุ่มย่อยในหญิงตั้งครรภ์. วิทยาสารทันตแพทยศาสตร์ ปีที่ 56 ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม 2549 หน้า 370-371.